

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 5.11.2003
KOM(2003)657 endelig

2003/0265(CNS)

Forslag til

RÅDETS DIREKTIV

**om gennemførelse af princippet om ligebehandling af kvinder og mænd i forbindelse
med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser**

(forelagt af Kommissionen)

{SEK(2003) 1213}

BEGRUNDELSE

I. INDLEDNING

Kommissionen bebudede i den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden, der blev offentliggjort i juni 2000¹, at den havde til hensigt at forelægge et forslag til direktiv med henblik på at forbyde forskelsbehandling på grund af køn uden for arbejdsmarkedet. På Det Europæiske Råds møde i Nice i 2000 opfordrede stats- og regeringscheferne Kommissionen til at styrke ligestillingsrelaterede rettigheder ved at vedtage et forslag til direktiv om fremme af ligestilling mellem kvinder og mænd på andre områder end beskæftigelse og arbejdsliv. Forslaget skulle bygge på artikel 13 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, som giver Rådet beføjelse til at træffe hensigtsmæssige foranstaltninger til at bekæmpe forskelsbehandling, bl.a. på grund af køn.

Dette forslag er det første skridt i Kommissionens svar på Det Europæiske Råds anmodning.

II. BAGGRUND

Ligebehandling af kvinder og mænd og ikke-forskelsbehandling på grund af køn er grundlæggende principper i fællesskabsretten. Den Europæiske Unions tilgang til ligestilling har udviklet sig betydeligt i tidens løb fra oprindeligt at lægge vægt på lige løn² og på at undgå konkurrenceforvridning medlemsstaterne imellem og til nu at angå ligestilling som en grundlæggende rettighed. Det fremgår af den plads ligestilling indtager i traktaten om Det Europæiske Fællesskab, Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder og senest udkastet til traktat om en forfatning for Europa fra Konventet om Den Europæiske Unions fremtid.

Artikel 2 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab knæsætter fremme af ligestilling mellem mænd og kvinder som en af Fællesskabets væsentlige opgaver. I artikel 3, stk. 2, hedder det, at Fællesskabet tilstræber at fjerne uligheder og fremme ligestilling mellem mænd og kvinder i alle sine aktiviteter. EF-traktatens artikel 13 giver Rådet beføjelser til at træffe hensigtsmæssige foranstaltninger til at bekæmpe forskelsbehandling af en række grunde, herunder køn.

Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder forstærker denne indsats ved at forbyde alle former for forskelsbehandling, herunder forskelsbehandling på grund af køn³, og ved at kræve, at ligestilling mellem mænd og kvinder skal sikres på alle områder⁴.

Konventet om Den Europæiske Unions fremtid har i forbindelse med regeringskonferencen foreslået at indarbejde charteret i den kommende forfatningstraktat og at gøre fremme af ligestilling mellem mænd og kvinder til et mål for Unionen som helhed⁵.

¹ KOM(2000) 379 endelig udg.

² Artikel 119 i Rom-traktaten.

³ Artikel 21 i charteret om grundlæggende rettigheder, der blev undertegnet og proklameret i Nice den 7. december 2000.

⁴ Artikel 23 i charteret om grundlæggende rettigheder, der blev undertegnet og proklameret i Nice den 7. december 2000.

⁵ Del I, artikel 3, i udkastet til traktat om en forfatning for Europa, der blev forelagt Det Europæiske Råd den 20. juni 2003.

Fællesskabet har vedtaget en række retlige foranstaltninger med henblik på at bekæmpe forskelsbehandling på grund af køn fra helt tilbage i 1975 med Rådets direktiv om lige løn for mænd og kvinder⁶ og frem til ændringerne af Rådets direktiv om ligebehandling for så vidt angår adgang til beskæftigelse, der blev vedtaget i 2002⁷. Alle disse foranstaltninger har hidtil vedrørt ligebehandling inden for beskæftigelse, erhverv, erhvervsuddannelse og beslægtede områder.

Rådet har også vedtaget to retsakter på grundlag af artikel 13 i EF-traktaten, nemlig direktiv 2000/43/EF af 29. juni 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse⁸ og direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv⁹. Førstnævnte direktiv forbyder forskelsbehandling på grund af race med hensyn til beskæftigelse, social beskyttelse, herunder social sikring og sundhedsvæsen, uddannelse og adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, herunder bolig. Det andet forbyder forskelsbehandling på grund af religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering på arbejdsmarkedet på samme måde (med undtagelse af reglerne om lovpligtig social sikring) som gældende fællesskabsret om ligebehandling af mænd og kvinder.

Lovgivningen på EU-plan med henblik på at forbyde forskelsbehandling på grund af køn på arbejdsmarkedet er omfattende og veletableret¹⁰. Den har vist, hvad den er værd, i tredive år

⁶ Rådets direktiv 75/117/EØF af 10. februar 1975 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivninger om gennemførelse af princippet om lige løn til mænd og kvinder (EFT L 45 af 19.2.1975 p.19).

⁷ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/73/EF af 23. september 2002 om ændring af Rådets direktiv 76/207/EØF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, forfremmelse samt arbejdsvilkår (EFT L 269 af 5.10.2002, s. 15-20).

⁸ Rådets direktiv 2000/43/EF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse (EFT L 180 af 19.7.2000, s. 22-26).

⁹ Rådets direktiv 2000/78/EF om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv (EFT L 303 af 2.12.2000, s. 16-22).

¹⁰ Rådets direktiv 75/117/EØF af 10. februar 1975 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivninger om gennemførelse af princippet om lige løn til mænd og kvinder, *EFT L 45 af 19.2.1975*; Rådets direktiv 76/207/EØF af 9. februar 1976 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, forfremmelse samt arbejdsvilkår, *EFT L 39 af 14.2.1976*, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/73, *EFT L 269 af 5.10.2002*; Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring, *EFT L 6 af 10.1.1979*; Rådets direktiv 86/378/EØF af 24. juli 1986 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger, *EFT L 225 af 12.8.1986* som ændret ved Rådets direktiv 96/97/EF af 20. december 1996, *EFT L 46 af 17.2.1997*; Rådets direktiv 86/613/EØF af 11. december 1986 om anvendelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i selvstændige erhverv, herunder i landbrugserhverv, samt om beskyttelse af kvinder i selvstændige erhverv i forbindelse med graviditet og barsel, *EFT L 359 af 19.12.86*; Rådets direktiv 92/85/EØF af 19. oktober 1992 om iværksættelse af foranstaltninger til forbedring af sikkerheden og sundheden under arbejdet for arbejdstagere, som er gravide, som lige har født, eller som ammer (tiende særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF, *EFT L 348 af 28.11.1992*; Rådets direktiv 96/34/EF af 3. juni 1996 om den rammeaftale vedrørende forældreorlov, der er indgået af UNICE, CEEP og EFS, *EFT L 145 af 19.6.96, s. 4*; Rådets direktiv 97/75/EF af 15. december 1997 om ændring og udvidelse til at omfatte Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland af direktiv 96/34/EF om den rammeaftale vedrørende forældreorlov, der er indgået af UNICE, CEEP og EFS, *EFT L 10 af 16.01.98, s. 24*; Rådets direktiv 97/80/EF af 15. december 1997 om bevisbyrden i forbindelse med forskelsbehandling på grundlag af køn, *EFT L 14 af 20.1.1998, s. 6*; Rådets direktiv 98/52/EF af 13. juli 1998 om udvidelse af direktiv 97/80/EF om bevisbyrde i forbindelse med forskelsbehandling på grundlag af køn til at omfatte Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland, *EFT L 205 af 22.7.1998, s. 66*.

og har spillet en vigtig rolle ved at bidrage til ændrede holdninger til mænd og kvinders roller i europæisk samfundsliv. Fællesskabsbestemmelserne var tidligere begrænset til beskæftigelsesområdet som følge af begrænsningerne i lovgrundlaget. Nu er det klart, at forskelsbehandling på grund af køn ikke kun finder sted på arbejdsmarkedet, men også på mange andre områder af dagliglivet, og som sådan udgør en hindring for ligestilling mellem mænd og kvinder, som traktaten kræver, at Fællesskabet skal fremme. Hvis en fællesskabsindsats kan være med til at fremme ligebehandling på områder uden for arbejdsmarkedet, kan en fællesskabsindsats til fremme af ligebehandling af kvinder og mænd ikke kun begrænse sig til arbejdsmarkedet i et EU, der er tæt på borgerne, og hvor princippet om ligestilling for alle er sikret i alle nationale forfatninger. Af den grund forpligtede Kommissionen sig i sin meddelelse af 7. juni 2000: På vej mod en EF-rammestrategi for ligestilling mellem mænd og kvinder (2001-2005)¹¹ til at fremsætte et forslag til direktiv med henblik på at gennemføre princippet om ligebehandling af mænd og kvinder, bortset fra hvad angår beskæftigelse og erhverv, på grundlag af artikel 13 i EF-traktaten. Det Europæiske Råd opfordrede dernæst i december 2000 Kommissionen til at styrke ligestillingsrelaterede rettigheder ved at vedtage et forslag til direktiv om fremme af ligestilling mellem kvinder og mænd på andre områder end beskæftigelse og arbejdsliv.

Det er derfor et resultat af en virkelig moralsk og retlig forpligtelse, der har til formål at konsolidere begrebet og virkeligheden bag et borgernes Europa, at Europa-Kommissionen forelægger sit første forslag til direktiv, der har til formål at sikre ligebehandling af mænd og kvinder på et område uden for arbejdsmarkedet.

III. RETSGRUNDLAG

Forslaget bygger på artikel 13, stk. 1, i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, der for første gang blev indført som retsgrundlag i Amsterdam-traktaten. I henhold til artikel 13, stk. 1, kan Rådet med enstemmighed på forslag af Kommissionen og efter høring af Europa-Parlamentet træffe hensigtsmæssige foranstaltninger til at bekæmpe forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering.

Dette retsgrundlag er allerede blevet anvendt ved to lejligheder i forbindelse med vedtagelse af lignende forslag til bekæmpelse af forskelsbehandling. Det første af disse direktiver er betydningsfuldt, fordi det forbyder forskelsbehandling (på grund af race og etnisk oprindelse) på områder uden for beskæftigelsesområdet, herunder adgang til og levering af varer og tjenesteydelser.

Artikel 13 i EF-traktaten skal ses i lyset af bestemmelserne i artikel 2 og 3, stk. 2, i EF-traktaten, der kræver, at Fællesskabet tilstræber at fjerne uligheder og fremme ligestilling mellem mænd og kvinder i alle sine aktiviteter.

Forslaget dækker ikke de områder, som falder ind under anvendelsesområdet for artikel 141 i EF-traktaten, og sætter ikke spørgsmålstegn ved eksisterende retsakter, der gennemfører princippet om ligebehandling af mænd og kvinder.

¹¹ KOM(2000) 335 endelig udg.

IV. BAGGRUNDEN FOR, FORMÅLENE MED OG OVERSIGT OVER FORSLAGET TIL DIREKTIV

Siden Kommissionen fremkom med ideen om et direktiv, der omhandler forskelsbehandling uden for arbejdsmarkedet, i den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden, som blev offentliggjort i 2000, og Det Europæiske Råd efterfølgende støttede princippet, er det blevet drøftet, hvilke spørgsmål der skulle dækkes af et sådant direktiv. Den offentlige høring, der blev afholdt i Europa-Parlamentet den 10. september 2003, og som navnlig vedrørte anvendelsen af princippet om ligebehandling på områderne forsikring og medier, var et yderst vigtigt bidrag til debatten.

Trods det fremskridt i retning af ligestilling, der er sket i løbet af de sidste tredive år, hævder mange berørte parter, som er blevet hørt af Kommissionen eller har gjort den bekendt med deres synspunkter, at forskelsbehandling på grund af køn fortsat dukker op på mange områder både i forbindelse med beskæftigelse og i andre sammenhænge. Kønsfordelingen i medier og reklame sætter f.eks. alvorlige spørgsmålstejn ved beskyttelsen af mænds og kvinders værdighed. Visse berørte parter, navnlig i Europa-Parlamentet og kvindebevægelserne, har rejst spørgsmål vedrørende skattesystemer, der kan virke som negative incitamenter for det ene eller det andet køn med hensyn til at have en indtjening i forbindelse med beskæftigelse eller andre kilder, og har argumenteret til fordel for en fuldstændig individualisering af skatten. De har også peget på praksisser inden for uddannelse, hvor piger og drenge fortsat frarådes at gå utraditionelle veje.

Der er dog andre berørte parter, som ser anderledes på det. Repræsentanter for medierne hævder f.eks., at et forsøg på at regulere indholdet i medierne ville være en overtrædelse af pressefriheden. Nogle regeringer hævder i skriftlige bidrag til Kommissionen om et muligt direktiv eller i forbindelse med debatter i de nationale parlamenter, at skattesystemer, der bygger på familieenheder, ikke udgør forskelsbehandling på grund af køn, og at en ændring af dem kunne føre til, at familier blev værre stillet. Der er også nogle regeringer, som har anført de ændrede tendenser inden for uddannelse med en procentandel af piger, der vælger videnskabelige studieretninger, som er støt stigende.

For så vidt angår skatteområdet, er Kommissionen af den opfattelse, at gældende fællesskabsret på grund af den direkte virkning af og det saglige anvendelsesområde for EF-traktatens artikel 141 kræver, at beskatning af indkomst i forbindelse med beskæftigelse skal overholde princippet om ligebehandling. Medlemsstaterne er derfor allerede forpligtet til at sikre, at deres skattesystem ikke fører til forskelsbehandling af personer af det ene eller det andet køn. Det er derfor ikke nødvendigt for Fællesskabet at gribe yderligere ind for at regulere beskatning af indkomst i forbindelse med beskæftigelse.

Der hersker ingen tvivl om alle berørte parters tilsagn om at opnå ligestilling i praksis på disse områder, men der er indbyrdes forskelle imellem dem med hensyn til, hvordan dette opnås. Debatten om disse spørgsmål er langt fra forbi. Kommissionen bliver nødt til at bevare kontakten med de berørte parter i disse spørgsmål, hvis der skal opnås konsensus, for så vidt angår alle disse aspekter. Den har derfor konkluderet, at den ikke vil stille forslag nu, der vedrører områderne uddannelse, skatteforhold og medieindhold.

Kommissionen har imidlertid noteret sig, at der er langt større konsensus, for så vidt angår behovet for bestemmelser på området adgang til varer og tjenesteydelser. Som det var tilfældet vedrørende ligebehandling uanset race eller etnisk oprindelse i forbindelse med Rådets direktiv om racediskrimination, er der meget lidt, der tyder på, at der findes praksisser, som konsekvent fører til forskelsbehandling på området for adgang til eller levering af varer

og tjenesteydelser - virksomheder giver normalt ikke deres ansatte instrukser om at behandle mænd og kvinder forskelligt. Forskelsbehandling opstår snarere i forbindelse med enkeltpersoners spontane adfærd, enten ved at de tilbageholder en vare eller en tjenesteydelse eller leverer den på mindre favorable vilkår og betingelser til repræsentanter for det ene køn frem for det andet. Forskelsbehandling på grund af køn med hensyn til adgang til varer og tjenesteydelser kan virke som en hindring for social og økonomisk integration, især adgangen til finansiering, men også i bredere forstand. F.eks. er beslutninger om lån til mindre virksomheder eller privatpersoner, som er baseret på eller influeret af låntagerens køn, ikke blot i strid med det grundlæggende princip om ligebehandling, men i praksis også stærkt ødelæggende for evnen hos store grupper i samfundet til at forsørge sig selv og andre. Enkeltpersoners udelukkelse fra adgang til varer og tjenesteydelser efter eget valg er i bedste fald ødelæggende for deres selvværd og kan i værste fald være med til i endnu højere grad at gøre dem til socialt udstødte. Derfor foreslår Kommissionen, at medlemsstaterne forbyder forskelsbehandling i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser. Et sådant forbud ville gøre det muligt for ofre for forskelsbehandling at anfægte forskelsbehandling og, hvis det viser sig at være tilfældet, at modtage en passende kompensation. De sanktioner, der anvendes i så fald, bør have en tilstrækkelig afskrækkende virkning til at medvirke til forebyggelse af forskelsbehandling fremover.

Bestemmelserne skal dog være pragmatiske. Som det var tilfældet med Rådets direktiv om racediskrimination, gælder bestemmelserne for varer og tjenesteydelser, der er tilgængelige for befolkningen. De skal ikke bruges til at forbyde forskelle, der vedrører varer og tjenesteydelser, som udelukkende eller først og fremmest er beregnet for personer af det ene køn, eller færdigheder, som praktiseres forskelligt for de to køns vedkommende, og hvor kvinder og mænd ikke befinder sig i en sammenlignelig situation. Direktivet gælder ikke for benyttelse af tjenesteydelser i private klubber, som kun er åbne for personer af det ene køn.

Forsikring

En undtagelse fra den generelle mangel på differentierede bestemmelser på grundlag af køn er forsikringsverdenen. Det er almindeligt, at forsikringer tilbydes kvinder og mænd på forskellige betingelser. Aktuarmæssige faktorer er opdelt efter køn for at tage højde for risikoen for at forsikre mænd og kvinder hver for sig på forskellige områder af forsikringsmarkedet, men navnlig for så vidt angår livs-, syge- og bilforsikring og beregning af annuiteter. De faktorer, der tages i betragtning, er variationerne i den gennemsnitlige forventede levetid, men også forskellige adfærdsmønstre (navnlig for så vidt angår bilforsikring) og forskelligt forbrug (inden for sygeforsikring).

Forsikringsselskaber i forskellige medlemsstater anvender imidlertid en bred vifte af tabeller, der ajourføres mere eller mindre regelmæssigt, og som i visse tilfælde fører til forskellige resultater for mænd og kvinder. I Frankrig er det f.eks. almindelig praksis at anvende ikke-kønsopdelte satser for mænd og kvinder i privat sygeforsikring. Det samme gælder i Det Forenede Kongerige (hvorimod der gøres forskel på kønnene i forsikringer for kritiske sygdomme). I Tyskland gør forsikringsselskaber imidlertid forskel på mænd og kvinder. Lignende forskelle i tilgang findes inden for tidsbegrænset livsforsikring og annuitetspension, hvor forsikringsselskaber i Frankrig anvender tabeller for begge køn, mens andre beregner bidrag og årsydelser på grundlag af tabeller, som viser den forventede levetid på grundlag af køn. På bilforsikringsområdet foretager forsikringsselskaber i visse medlemsstater en voldsom sondring imellem præmier for (navnlig unge) mænd og kvinder (f.eks. Det Forenede Kongerige og Irland), mens andre (f.eks. Sverige) ikke gør. Begge tilgange er derfor mulige, uden at det påvirker selskabernes finansielle levedygtighed.

Undersøgelser viser, at køn ikke er den afgørende faktor for den forventede levetid. Der er andre faktorer, som har vist sig at være mere relevante: civilstand, socioøkonomiske faktorer, beskæftigelse/arbejdsløshed, regionalt område, rygning og spisevaner. Livsstil kan ses som en flerdimensional faktor, der har en væsentlig større indvirkning på enkeltpersoners forventede levetid end køn. Undersøgelser, der har forsøgt at fjerne livsstil, social klasse og miljømæssige faktorer fra ligningen, har vist, at forskellen imellem den gennemsnitlige forventede levetid for mænd og kvinder ligger mellem nul og to år, hvoraf det konkluderes, at den stadig større forskel i forventet levetid i befolkningen som helhed i visse medlemsstater ikke kan tilskrives biologiske forskelle. Køn er i bedste fald en erstatning for andre indikatorer for forventet levetid. Den konklusion, der kan drages af sådanne undersøgelser, er, at når forsikringsselskaber anvender køn som en afgørende faktor i risikoevalueringen så skyldes det, at det er lettere og ikke, at køn er en realværdi brugt som rettesnor for den forventede levetid. Kommentatorer har bemærket, at forsikringsselskaber er mere tilbøjelige til at slå raske og syge sammen end mænd og kvinder.

I den sammenhæng hævder visse berørte parter - navnlig i kvindebevægelserne og i Europa-Parlamentet, men visse forsikringsekspertter er også enige - at forskellige aktuarmæssige beregninger til fastsættelse af præmier, ydelser og annuiteter for forsikringsprodukter i forbindelse med forventet levetid må betragtes som forskelsbehandling på grund af køn, eftersom køn ikke er den dominerende faktor ved fastsættelse af den forventede levetid.

Kommissionen bemærker, at bidrag til og ydelser i forbindelse med statspensioner og sygeforsikring ikke tager hensyn til forskelle i forventet levetid. Sådanne ordninger gør kønsrelaterede risici gensidige og foretrækker at dele omkostningerne i forbindelse med længere forventet levetid hos kvinder på begge køn. I forbindelse med lovpligtige ordninger, er medlemskab normalt obligatorisk, og derfor er balancen mellem mænd og kvinder i ordningen altid mulig at forudsige.

Forsikringsindustrien hævder, at privat forsikring ikke kan sammenlignes med lovpligtig forsikring, navnlig fordi den kun har begrænset kontrol med balancen mellem mænd og kvinder i ordningerne. Den påpeger, at de priser og ydelser, den fastsætter for mænd og kvinder, afspejler den faktiske risiko, forsikringsselskaberne løber i forbindelse med det enkelte forsikringsprodukt, de tilbyder, og at det ville føre til en kunstig forvridning af markedet at blande sig i den beregning, hvorved visse produkter ikke længere ville være økonomisk levedygtige, fordi risikoen ikke ville stå i forhold til indtægten. Det kunne f.eks. være tilfældet for sygeforsikring og annuitetsforsikring for mænd og livs- og bilforsikring for kvinder, eftersom repræsentanter for det køn, som skulle betale en præmie, der var forholdsmæssigt højere end deres personlige risiko, ville afholde sig fra at tegne forsikringen, mens repræsentanter for det køn, som skulle betale en præmie, der var forholdsmæssigt lavere end deres faktiske risikoniveau, ville være tilbøjelige til at tegne den, så der opstod en situation, hvor forsikringsselskabet ikke kunne opfylde sine forpligtelser. Industrien hævder endvidere, at de tabeller, den anvender, afspejler kvinder og mænds faktiske forventede levetid, at de jævnlige ajourføres, og at de normalt godkendes af en offentlig overvågningsmyndighed.

Kommissionen er af den opfattelse, at disse betragtninger ikke er berettigede. For det første rapporterer den franske sammenslutning af forsikringsselskaber f.eks., at indførelsen af kønsneutrale aktuarmæssige faktorer ikke førte til en større ændring af annuitetsmarkedet i Frankrig. Dernæst bygger betragtningerne på et statisk syn på markedet, der ikke afspejler virkeligheden. Som beskrevet ovenfor anvendes køn af forsikringsselskaber som en erstatning for andre faktorer, og fremskridtsvenlige forsikringsselskaber er ved at udvikle nye og mere nøjagtige metoder til at forudse risici. Som følge heraf og på grund af konkurrencen vil de

kunne begrænse kønnets betydning i deres beregninger og basere deres priser på kønsneutrale kriterier. De produkter, som de og andre finansielle tjenesteydere tilbyder, vil derfor tilpasse sig til det nye miljø og sikre, at forbrugerne fortsat får en bred og attraktiv vifte af tilbud.

Kommissionens konklusion

Det står forsikringselskaber frit at fastsætte deres priser inden for rammerne af fællesskabsretten, som fastsat i traktaten og i de forskellige direktiver fra Rådet og Europa-Parlamentet om livsforsikring og skadesforsikring. Enhver form for forsikring bygger på risikopuljer og solidaritet forsikrede imellem. I øjeblikket beslutter forsikringselskaberne selv, hvordan de ønsker at definere risikopulje. Mange er nået til den konklusion, at mænd og kvinder bør anbringes i forskellige puljer, og at de ikke skal deles om de risici, de løber.

Ligebehandling af kvinder og mænd er imidlertid en grundlæggende rettighed, og Kommissionen er af den opfattelse, at friheden til at fastsætte priser skal underlægges denne rettighed. Anbringelse af mænd og kvinder i forskellige puljer fører til en ubegrundet forskelsbehandling og en deraf følgende ugunstig stilling for det ene eller det andet køn. Den praksis må karakteriseres som forskelsbehandling, og lovgivningsmyndighederne bør derfor tage skridt til at forbyde den. En lignende situation opstod på et tidspunkt ofte på beskæftigelsesområdet: tidligere var det ikke ualmindeligt at høre arbejdsgivere hævde, at de var tilbageholdende med at ansætte kvinder i den fødedygtige alder, da der var en risiko for, at de ville gå på barselsorlov og dermed blive udsat for øget risiko og deraf følgende omkostninger. Dette er statistisk korrekt, men klart moralsk uacceptabelt som begrundelse for forskelsbehandling af kvinder og mænd på arbejdsmarkedet, og lovgivningsmyndighederne har taget skridt til at forbyde en sådan adfærd. Det samme argument gælder på forsikringsområdet.

Kommissionen konkluderer derfor, at forskelsbehandling på grundlag af direkte kønsrelaterede aktuarmæssige faktorer ikke er forenelig med princippet om ligebehandling og derfor bør afskaffes. Denne holdning er på linje med EF-Domstolens dom i Coloroll-sagen¹², hvorefter forskellige bidrag for mænd og kvinder til en erhvervstilknyttet pensionsordning betragtes som forskelsbehandling.

Kommissionens synspunkt styrkes af tendensen i medlemsstaterne til at erstatte eller supplere den offentlige dækning på pensionsområdet med en privat forsikring, og navnlig med annuitetsbaserede pensioner. I mange tilfælde opfordrer regeringerne til at gå over til privat dækning via skatteincitament eller lignende. Lovgivningsmyndighederne har besluttet, at princippet om ligebehandling skal respekteres i forbindelse med lovpligtig social sikring. Overgangen til privat dækning er imidlertid ved at underminere dette princip: kønsneutralitet i statslige socialsikringsordninger erstattes gradvis af kønsdifferentiering på det private marked, både for så vidt angår den anden og den tredje søjle i pensionsdækningen. Dette er så meget desto vigtigere, fordi ordninger, der (i det store og hele) kompenserer for kvinders forskellige ulemper på arbejdsmarkedet - såsom anerkendelse af fraværperioder på arbejdsmarkedet i forbindelse med pasning af børn eller ydelser ved dødsfald - er mindre almindelige eller mindre gunstige i anden og tredje søjleordning. Endvidere har selvstændige erhvervsdrivende ofte ingen anden mulighed end at ty til det private marked for pensionsdækning. Antallet af selvstændige erhvervsdrivende - og heriblandt andelen af kvinder - er støt stigende.

¹² Sag C-200/91.

Som EF-Domstolen slog fast i Defrenne II-sagen¹³, kræver virkelig gennemførelse af ligebehandling ikke blot, at loven skal være i overensstemmelse med princippet, men at bestemmelser i kollektive overenskomster og private kontrakter også skal bringes i overensstemmelse hermed. Udviklingen inden for pensionsdækning gør tiltag til at kræve ligebehandling af kvinder og mænd inden for privat pensionsdækning så meget desto mere presserende og en nødvendig opfølgning af tiltag i statssektoren.

Kommissionen erkender imidlertid, at den nuværende udbredte anvendelse af sådanne faktorer ikke kan ændres fra den ene dag til den anden uden at skabe kaos og turbulens på markedet. Derfor accepterer Kommissionen, at det kan blive nødvendigt for forsikringsselskaber fortsat at tage hensyn til kønsrelaterede aktuarmæssige faktorer i visse tilfælde i en overgangsperiode.

Det er også klart, at det er vanskeligt for de enkelte forsikringsselskaber at gå over til kønsneutral prisfastsættelse på baggrund af konkurrence fra andre selskaber, eftersom personer af det køn, for hvem ændringen er en fordel, vil have tendens til i uforholdsmæssig høj grad at gå over til det selskab, mens de personer, for hvem ændringen ikke er en fordel, vil have tendens til at forlade det, hvorved selskabet står tilbage med en risikoportefølje, som det ikke er i stand til at dække uden en generel præmiestigning. Overgang til kønsneutral prisfastsættelse skal derfor koordineres inden for EU med henblik på at undgå potentielt skadelig konkurrenceforvridning. Et direktiv med en tilstrækkelig lang gennemførelsesperiode giver mulighed for en sådan koordinering og tillader medlemsstaterne og forsikringsselskaberne at foretage de nødvendige tilpasninger af deres love og praksisser. Det giver navnlig branchen og offentlige myndigheder mulighed for at samarbejde med henblik på at øge pålideligheden af livsstil og andre kriterier, der har større indvirkning end køn på den forventede levetid. Anvendelsen af sådanne andre kriterier vil muliggøre en mere nøjagtig risikovurdering fra forsikringsselskabernes side end det er tilfældet i dag, hvor branchen mest anvender kønsrelaterede kriterier.

Kommissionen er også betænkelig ved, at mænd og kvinder som forbrugere ved for lidt om, hvordan disse faktorer bliver taget i betragtning af forsikringsselskaberne, og hvilken indvirkning de har på niveauet for de præmier eller bidrag, de skal betale for at opnå et vist ydelsesniveau. Dette lader navnlig til at gøre sig gældende, for så vidt angår annuiteter, og er af særlig betydning i en situation, hvor pensionsforsikring i mange medlemsstater går fra at være en ydelsesbestemt ordning til at være en bidragsbestemt ordning¹⁴ Kommissionen er af den opfattelse, at den manglende gennemskuelighed kan være en hindring for retten til ligebehandling af mænd og kvinder.

Derfor foreslår Kommissionen, at medlemsstaterne skal have mulighed for at anvende princippet om ligebehandling på anvendelsen af aktuarmæssige faktorer efter en overgangsperiode på yderligere seks år efter afslutningen af den almindelige gennemførelsesperiode på to år, hvilket giver forsikringsselskaber sammenlagt otte år til at tilpasse deres praksis efter direktivets ikrafttrædelsesdato. Medlemsstaterne bør med henblik på at opnå et gennemskueligt marked i løbet af denne periode opstille, offentliggøre og jævnlige ajourføre omfattende tabeller om dødelighed og forventet levetid for deres befolkninger, som forsikringsselskaber kan trække på. I henhold til Rådets og Europa-Parlamentets direktiver om livsforsikring og skadesforsikring kan forsikringsselskaber blive

¹³ Sag C-43/75.

¹⁴ I en bidragsbestemt ordning kræves det af eller opfordres den forsikrede til at investere et vist beløb i en annuitet med henblik på at opnå pensionsindkomst.

pålagt at indberette, hvilke kønsbaserede tabeller de anvender, til de kompetente myndigheder i den medlemsstat, hvor de er hjemmehørende.

V. BEGRUNDELSE UD FRA NÆRHEDS- OG PROPORTIONALITETSPRINCIPPET

EU har længe fremmet indgreb til fordel for ligebehandling af mænd og kvinder på beskæftigelsesområdet. Det er ikke så længe siden, at det besluttede, at beskyttelse imod forskelsbehandling på grund af race og etnisk oprindelse skulle udvides til også at omfatte områder uden for arbejdsmarkedet, uddannelse, social beskyttelse, sundhedsvæsen, sociale goder og adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, der er tilgængelige for offentligheden, herunder boliger. I den forbindelse var der enighed i EU om, at medlemsstaterne ikke alene kunne opnå et tilstrækkeligt fælles højt niveau for beskyttelse mod forskelsbehandling, og at målet derfor bedre kunne opfyldes på fællesskabsplan.

Når det drejer sig om forskelsbehandling på grund af køn i forbindelse med adgang til varer og tjenesteydelser, kan lignende argumenter fremføres, for så vidt angår nærhedsprincippet. Som det var tilfældet med direktivet om forskelsbehandling på grund af race, vedrører forslaget en alvorlig ulighed, som millioner af EU-borgere står over for i dagligdagen. Det er vanskeligt at måle, hvor omfattende en forskelsbehandling der er tale om. Dette skyldes pr. definition dels, at klager over forskelsbehandling på grund af køn ikke registreres i medlemsstater, der ikke har nogen særlig lovgivning på området - forskelsbehandling som en ulovlig handling, det er muligt at klage over, findes først, når den forbydes. Det fremgår dog af erfaringer fra eksisterende uafhængige organer til fremme af ligebehandling af mænd og kvinder i medlemsstaterne, at de, når de beskæftiger sig med spørgsmål vedrørende varer og tjenesteydelser, konfronteres med en bred vifte af sager¹⁵. I en Eurobarometerundersøgelse, der blev foretaget i 2002, udgjorde folk, der sagde, at de personligt havde været udsat for forskelsbehandling på grund af køn på området for varer og tjenesteydelser, lidt under en fjerdedel af de tilfælde af forskelsbehandling, der blev indberettet på dette område, ud af alle de grunde, undersøgelsen dækkede¹⁶. I de medlemsstater, hvor der findes lovgivning, hænder det, at klager på det område udgør en betydelig andel af de klager, som de særlige organer tager sig af. I Irland vedrørte f.eks. omkring 25 % af de tilfælde af forskelsbehandling på grund af køn, som Office for the Director of Equality Investigations har behandlet hidtil i 2003, varer og tjenesteydelser (og de resterende 75 % vedrørte forskellige beskæftigelsesaspekter). I Nederlandene udgjorde klager over forskelsbehandling på grund af køn på området for varer og tjenesteydelser lidt over 10 % af de sager, som ligebehandlingsudvalget behandlede i 2002. Det er derfor klart, at EU-lovgivning på dette område dækker et behov, der ikke tidligere har været dækket i medlemsstater, som ikke i øjeblikket har nogen særlig lovgivning om ligebehandling i forbindelse med adgang til varer og tjenesteydelser.

¹⁵ F.eks.: Afvisning af at yde prioritetslån til gravide kvinder, afvisning af at sætte en kvindes navn først på fælleskonti (med heraf følgende forskelsbehandling, for så vidt angår ret til ydelser, såsom aktieoptioner, der ofte er begrænset til den førstnævnte person); afvisning af at yde lån til personer, der arbejder på deltid (indirekte forskelsbehandling set i lyset af Domstolens retspraksis, eftersom de fleste på deltid er kvinder); krav om, at en kvinde skal have en kautionist til et lån, hvor en mand med samme kreditværdighed ikke ville blive stillet over for et lignende krav, sexchikane fra værter; forskelsbehandling af mænd og kvinder i forsikringsordninger.

¹⁶ Andre grunde omfattede race og etnisk oprindelse, religion og tro, handicap, alder eller seksuel orientering.

For så vidt angår kønsrelaterede aktuarmæssige faktorer, er det klart, at der er omfattende forskelle i store dele af EU, og at de har en betydelig indvirkning. Uden indgreb fra EU's side vil virkningen af disse differentierede regler øges som følge af tendensen i medlemsstaterne til at gå fra offentlig dækning til privat dækning, når det drejer sig om pensionsområdet og lignende områder. Disse uligheder kan man kun komme til livs under ét på EU-plan af følgende grunde.

Retten til ligebehandling er en grundlæggende rettighed i EU. Det kræver en koordineret indsats at sikre, at denne ret beskyttes af et fælles minimumsniveau i hele EU. Som det har været tilfældet i forbindelse med tidligere fællesskabsaktioner vedrørende særlige aspekter af forskelsbehandling, opnås dette bedst ved koordinering af retsbeskyttelsen i de enkelte medlemsstater.

Nogle medlemsstater har allerede gennemført princippet om ligebehandling vedrørende adgang til varer og tjenesteydelser i deres nationale lovgivning, men dette er sket på meget forskellig vis. Med udgangspunkt i denne forskelligartethed og visse huller i den beskyttelse, som den nationale lovgivning yder, for så vidt angår ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, er formålet med det foreslåede direktiv at sikre en fælles og effektiv gennemførelse af princippet om ligebehandling i hele Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (se nedenfor). Det fastlægger generelle principper for fælles beskyttelse mod forskelsbehandling på grund af køn for borgere i hele EU, og styrker og supplerer den beskyttelse, som allerede findes i medlemsstaterne enten ved at udvide det materielle anvendelsesområde for denne beskyttelse eller ved at sørge for klageadgang eller skærpe den. Derved styrker det de grundlæggende værdier, som EU bygger på - ligestilling for mænd og kvinder, frihed, demokrati, respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder og retsstatsprincippet. Og det bidrager til at styrke økonomisk og social samhørighed ved at sikre, at borgere i alle medlemsstater nyder godt af et basalt beskyttelsesniveau mod forskelsbehandling på grund af køn og tilsvarende ret til at klage. Ved at fastsætte minimumskrav giver forslaget medlemsstaterne frit spillerum med hensyn til at nå målene og giver navnlig dem med et højere eller bredere beskyttelsesniveau for borgerne mulighed for at bibeholde de niveauer. Et direktiv, der giver medlemsstaterne tilstrækkeligt spillerum med hensyn til, hvordan denne beskyttelse etableres i praksis, er et egnet instrument, som i tidligere tilfælde.

Som bemærket tidligere i denne begrundelse er det vanskeligt for de enkelte selskaber at gå over til ikke-kønsrelaterede forsikringspræmier på visse markeder uden at udsætte sig for risiko for, at et uforholdsmæssigt stort antal personer af det ene eller det andet køn enten går væk fra eller benytter sig af deres produkter og derved skaber ubalance. Det samme gør sig gældende for de enkelte medlemsstater i forbindelse med det indre marked for forsikringsvirksomhed, hvor en enkelt medlemsstats krav om ikke-kønsrelaterede priser kunne udsætte landets forsikringsselskaber for underminering af dele af markedet fra virksomheder i andre medlemsstater. For at undgå den risiko er der behov for at koordinere en overgang til en ikke-kønsrelateret tilgang i hele EU. Fællesskabslovgivning, som opstiller generelle målsætninger, men overlader gennemførelsen til medlemsstaterne, er den bedste måde til at opnå en fuldstændig gennemførelse af princippet om ligebehandling og samtidig undgå risiko for konkurrenceforvridning.

EU bør imidlertid kun handle i det omfang, der er nødvendigt for at nå fastsatte mål. Ikke alene bør EU begrænse sig til at fastsætte generelle principper, det bør også udelukkende anvende disse principper på områder, hvor det er overbevist om, at der er problemer der skal løses, og at de kan løses ved de foreslåede tiltag. I dette tilfælde har Kommissionen besluttet at stille forslag om et direktiv, der sætter et område i fokus - varer og tjenesteydelser - hvor

der faktisk finder forskelsbehandling sted, og hvor tidligere fællesskabstiltag (navnlig Rådets direktiv 2000/43/EF) har vist, at et lovmæssigt tiltag er på sin plads. Kommissionen har besluttet ikke at inddrage andre områder, hvor beviserne var mindre klare, eller hvor man ikke var overbevist om, at vanskelighederne kunne overvindes ved lovmæssige indgreb.

VI. KOMMENTARER TIL ARTIKLERNE

Struktur

Strukturen i forslaget til direktiv afspejler den, der blev anvendt i de allerede vedtagne direktiver, som bygger på artikel 13 i EF-traktaten, herunder navnlig direktiv 2000/43/EF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse. Det består af fire kapitler:

- Kapitel I - Generelle bestemmelser
- Kapitel II - Retsmidler og håndhævelse
- Kapitel III - Organer til fremme af ligebehandling
- Kapitel IV - Afsluttende bestemmelser

Generelle principper

Forslaget til direktiv indeholder definitioner af begreberne direkte og indirekte forskelsbehandling, chikane og sexchikane (identiske med de definitioner, der nyligt blev vedtaget i direktiv 2002/73¹⁷ om ændring af direktiv 76/207/EØF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, forfremmelse samt arbejdsvilkår).

Endvidere bør bibeholdelse og vedtagelse af særforanstaltninger i medlemsstaten inden for et bestemt område også være tilladt for at komme alle de ulemper på grund af køn, som kvinder og mænd har lidt under i tidens løb, til livs.

Direktivets tidligere anvendelsesområde

Forslaget til direktiv gennemfører princippet om ligebehandling af kvinder og mænd på området for adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, der er tilgængelige for offentligheden, herunder boliger. I så henseende har direktivet samme tilgang til området som Rådets direktiv 2000/43/EF. Baggrunden for at dække dette område fremgår af ovennævnte.

Retsmidler og håndhævelse

Den foreslåede fremgangsmåde er på linje med den i Rådets direktiv 2000/43/EF om racediskrimination og i direktiv 76/207/EØF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse,

¹⁷ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/73/EF af 23. september 2002 om ændring af Rådets direktiv 76/207/EØF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, forfremmelse samt arbejdsvilkår, EFT L 269 af 5.10.2002, s. 15-20.

erhvervsuddannelse, forfremmelse samt arbejdsvilkår, som ændret ved direktiv 2002/73/EØF, nemlig:

- retlige og/eller administrative procedurer, der omfatter passende sanktioner
- bevisbyrden påhviler sagsøgte
- beskyttelse af ofre og vidner mod risiko for repressalier
- fremme af dialog med ikke-statslige organisationer.

Kapitel I: Generelle bestemmelser

Dette kapitel omfatter fem artikler.

Artikel 1

I denne artikel anføres direktivets formål og anvendelsesområde: der fastlægges en ramme for bekæmpelse af forskelsbehandling på grund af køn i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser med henblik på gennemførelse i medlemsstaterne af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder.

Denne artikel påbyder medlemsstaterne at iværksætte de foranstaltninger, der er nødvendige for at gennemføre princippet om ligebehandling af kvinder og mænd på området for adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, der er tilgængelige for offentligheden, herunder boliger. Direktivet finder ikke anvendelse på transaktioner i en rent privat sammenhæng, såsom f.eks. udlejning af en feriebolig til et familiemedlem eller udlejning af et værelse i et privat hus. Begrebet varer og tjenesteydelser har således samme betydning som i Rådets direktiv 2000/43/EF og bør begrænses til varer og tjenesteydelser, der normalt leveres mod betaling.

Begrebet varer og tjenesteydelser, der er tilgængelige for offentligheden, kunne derfor omfatte:

- adgang til lokaliteter, som offentligheden har adgang til
- alle slags boliger, herunder lejede boliger og hotelværelser
- tjenesteydelser, såsom banker, forsikring og andre finansielle tjenesteydelser
- transport og
- tjenesteydelser i forbindelse med ethvert erhverv eller enhver branche.

Visse varer og tjenesteydelser er specielt beregnet til at blive anvendt af personer af det ene køn (f.eks. perioder, hvor svømmehaller er forbeholdt personer af det ene køn, eller private klubber). I andre tilfælde praktiseres færdigheder forskelligt, alt efter om kunden er en mand eller en kvinde. Dette direktiv finder ikke anvendelse i forbindelse med sådanne forskelle, hvor mænd og kvinder ikke befinder sig i en sammenlignelig situation. For at undgå u hensigtsmæssige fortolkninger af forbuddet mod forskelsbehandling gøres det i artiklen klart, at direktivet ikke udelukker forskellig behandling, når det drejer sig om varer og tjenesteydelser, der udelukkende eller først og fremmest er beregnet for personer af det ene køn, eller om færdigheder, som praktiseres forskelligt for de to køns vedkommende.

For at undgå at komme i konflikt med andre grundlæggende frihedsrettigheder, såsom mediernes frihed og pluralisme, gøres det i artikel 1 klart, at medieindhold og reklame ikke er omfattet. Direktivet finder heller ikke anvendelse på uddannelse, der allerede i vid udstrækning er dækket af gældende fællesskabsret.

Artikel 2

Stykke 1 indeholder en definition af begreberne direkte forskelsbehandling, indirekte forskelsbehandling, chikane på grund af køn og sexchikane. Definitionerne stammer fra gældende fællesskabsret og adskiller sig ikke fra tidligere vedtagne tilgange på nogen måde. Begreberne direkte og indirekte forskelsbehandling og chikane på grund af køn og sexchikane er alt andet lige identiske med dem i det allerede vedtagne direktiv 2000/43/EF og 2000/78/EF og direktiv 76/207/EØF om gennemførelsen af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, forfremmelse samt arbejdsvilkår, som ændret ved direktiv 2002/73/EF.

Chikane på grund af køn og sexchikane finder ikke udelukkende sted på arbejdspladsen, men kan også finde sted på andre områder, herunder i forbindelse med varer og tjenesteydelser. Som i direktiv 76/207/EØF defineres de to begreber særskilt, fordi det drejer sig om forskellige fænomener. Chikane på grund af køn består i en kønsrelateret dårlig behandling af en person, dog ikke nødvendigvis med seksuelle undertoner (et eksempel kunne være en mandlig ekspedient, der hele tiden kommer med nedsættende bemærkninger om kvindelige kunder). Sexchikane består i uønsket optræden med seksuelle undertoner, som kommer til udtryk fysisk, verbalt eller ikke-verbalt. Det kan f.eks. være chikane af lejere fra værter side eller af sælgere fra indkøberes side, f.eks. seksuelle ydelser til gengæld for tildeling af kontrakter.

I stykke 2 anføres, at opfordring til forskelsbehandling betragtes som forskelsbehandling som sådan. En lignende bestemmelse findes allerede i direktiv 2000/43/EF og 2000/78/EF på grundlag af artikel 13 i EF-traktaten og direktiv 2002/73/EF om ændring af direktiv 76/207/EF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, forfremmelse samt arbejdsvilkår. Kommissionen foreslår anvendelse af termen 'incitement' snarere end 'instruction' i den engelske tekst med henblik på at bringe sprogversionerne i overensstemmelse med hinanden.

Artikel 3

I denne artikel forklares betydningen af anvendelsen af princippet om ligebehandling. Derfor anvendes de samme termer som i Rådets direktiv 2002/73/EF om ændring af direktiv 76/207/EF. Det fremgår, at der ved princippet om ligebehandling af mænd og kvinder skal forstås, at der ikke må finde nogen direkte forskelsbehandling sted på grund af køn, herunder dårlig behandling af kvinder på grund af graviditet og fødsel ej heller indirekte forskelsbehandling på grund af køn. I den sammenhæng bør chikane og sexchikane som i det tidligere direktiv også betragtes som forskelsbehandling på grund af køn.

Artikel 4

Af denne artikel fremgår det, at princippet om ligebehandling skal gælde, for så vidt angår anvendelsen af kønsrelaterede aktuarmæssige faktorer i forbindelse med beregning af præmier og ydelser vedrørende forsikring og lignende ydelser. I dette tilfælde finder direktivet kun anvendelse på nye kontrakter, der indgås efter gennemførelsesdatoen.

For at undgå uhensigtsmæssige pludselige tilpasninger af forsikringsmarkedet giver artiklen tilmed medlemsstaterne mulighed for at vælge en længere periode til gennemførelse af bestemmelser vedrørende aktuarmæssige faktorer. Hvis medlemsstaterne benytter sig af denne mulighed, skal de orientere Kommissionen herom og medvirke til at gøre markedet gennemskueligt ved at opstille, offentliggøre og ajourføre omfattende tabeller om mænd og kvinders forventede levetid.

Artikel 5

I overensstemmelse med Rådets direktiv 2000/43/EF bekræfter stykke 2 i denne artikel, at medlemsstaterne må bibeholde eller indføre særlige bestemmelser for at kompensere for visse ulemper for personer af det ene eller det andet køn på området for varer og tjenesteydelser. Det skal godtgøres, at sådanne foranstaltninger er nødvendige, idet der henvises til løsning af et særligt problem, og de skal være tidsbegrænsede og kun iværksættes så længe, som det er nødvendigt for at løse problemet. Kvinder har f.eks. traditionelt haft større problemer end mænd med at starte egen virksomhed som følge af en række faktorer, herunder vanskeligheden ved at rejse risikovillig kapital og få støtte til udvikling af forretningsideer. Anvendelsen af princippet om ligebehandling vil kunne afhjælpe denne situation, hvorimod det nok ikke i sig selv er tilstrækkeligt til at få bugt med kvinders akkumulerede ulemper på dette område. Et svar på denne situation har været oprettelsen af særlige lån til kvindelige iværksættere til særlige renter eller på særlige vilkår og af ekstra erhvervsstøtte- og -rådgivningstjenester for kvindelige iværksættere. Denne støtteramme tilskynder andre investorer til at bidrage med egne midler og således hjælpe med til at overvinde de kønsrelaterede historiske vanskeligheder. Særlige tjenester for kvindelige iværksættere findes allerede i en række medlemsstater og i mindst én findes særlige bank- eller lånefaciliteter særligt til dette formål. Kommissionen er af den opfattelse, at dette direktiv ikke må forbyde muligheden for at stille sådanne foranstaltninger til rådighed i medlemsstaterne, og at det derfor er nødvendigt at give medlemsstaterne mulighed for at gøre denne undtagelse fra princippet om ligebehandling.

Denne artikel er nødvendig for at undgå den utilsigtede effekt af at forbyde positiv særbehandling på området for adgang til varer og tjenesteydelser, der - som i ovennævnte tilfælde - allerede findes. Hvis artiklen ikke var med, ville der ikke være mulighed for fremover at opfylde nye behov for særbehandling.

Artikel 6

Stk. 1 og 2 er standardbestemmelser. Stykke 1 slår fast, at medlemsstaterne må have en lovgivning, hvis beskyttelsesniveau er højere end det, der sikres i direktivet. Af stykke 2 fremgår, at der ikke må ske nogen forringelse af det eksisterende beskyttelsesniveau i medlemsstaterne, når direktivet gennemføres.

Kapitel II: Retsmidler og håndhævelse

Dette kapitel har fire artikler og vedrører to hovedbetingelser for effektiv lovgivning mod forskelsbehandling: ofrenes ret til personlig oprejsning over for den person eller det organ, der har udøvet forskelsbehandlingen, og hensigtsmæssige ordninger i de enkelte medlemsstater til at sikre den fornødne håndhævelse af reglerne. Bestemmelserne er identiske med dem i tidligere direktiver på grundlag af artikel 13.

Artikel 7

Artikel 7 vedrører de procedurer (klageadgang), som skal sikre, at de forpligtelser, der er afledt af direktivet, kan håndhæves. Den giver bl.a. personer, som mener sig udsat for forskelsbehandling, mulighed for at klage til administrative og/eller retslige instanser for at gøre deres ret til ligebehandling gældende.

Som det var tilfældet med tidligere direktiver om forskelsbehandling skal retten til at gøre indsigelse imod forskelsbehandling udvides til at omfatte situationer, hvor forholdet mellem parterne er ophørt. Direktivet får dog ikke tilbagevirkende kraft, men finder først anvendelse på sådanne forhold fra ikrafttrædelsesdatoen. Nationale bestemmelser om frister for sagsanlæg påvirkes ikke af denne artikel.

Retsbeskyttelsen udvides yderligere derved, at organisationer kan få mulighed for at gøre sådanne rettigheder gældende på ofrets vegne.

Artikel 8

Denne artikel er en standardbestemmelse i fællesskabslovgivning om forskelsbehandling. Ordlyden bygger på artikel 4 i Rådets direktiv 97/80/EF¹⁸ om bevisbyrden i forbindelse med forskelsbehandling på grund af køn og lignende artikler i de tidligere artikel 13-direktiver, navnlig direktiv 2000/43/EF. Kommissionen foreslår, at bevisbyrden skal gå tilbage til sagsøgte, når klageren for en domstol eller et andet organ har fremført faktiske omstændigheder, som giver anledning til at formode, at der er udøvet forskelsbehandling. Som i de tidligere direktiver og for at opfylde bestemmelserne i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder finder dette skift i bevisbyrden ikke anvendelse på situationer, hvor strafferetten anvendes til at retsforfølge påstande om forskelsbehandling.

Kommissionen har ikke som i sine tidligere forslag indsat den bestemmelse, som Rådet medtog i tidligere direktiver, om at medlemsstater ikke behøver at lade skiftet i bevisbyrden finde anvendelse på sager, hvor det er domstolen eller en kompetent instans, der skal undersøge sagens faktiske omstændigheder. Kommissionen bemærker, at der hersker betydelig forvirring omkring betydningen af denne bestemmelse, og er af den opfattelse, at hvis den blev indsat, ville den underminere retssikkerheden for artiklen som helhed.

Artikel 9

Ofre og vidner for forskelsbehandling på grund af køn må have adgang til effektiv retsbeskyttelse i tilfælde af repræssalier fra en leverandør af varer og tjenesteydelser. Ofre og

¹⁸ Rådets direktiv 97/80/EF af 15. december 1997 om bevisbyrden i forbindelse med forskelsbehandling på grund af køn, EFT L 14 af 20.1.1998.

vidner ville muligvis undlade at gøre deres ret gældende på grund af risiko for repressalier i visse tilfælde.

Artikel 10

Formålet med denne bestemmelse er at fremme dialogen mellem relevante offentlige myndigheder og ikke-statslige organisationer, der har en legitim interesse i at bidrage til bekæmpelsen af forskelsbehandling på grund af køn med henblik på at fremme princippet om ligebehandling. En lignende bestemmelse findes i fællesskabslovgivningen vedrørende racediskrimination.

Kapitel III: Organer til fremme af ligebehandling - Artikel 11

Dette kapitel omfatter én artikel, hvori organer på nationalt plan pålægges at fremme ligebehandling på de områder, der er omfattet af direktivet. Den gentager bestemmelserne i direktiv 2000/43/EF, for så vidt at de vedrører adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, og bygger på den tilsvarende bestemmelse i direktiv 2002/73/EF, hvor medlemsstaterne pålægges at udpege organer til fremme af ligebehandling af kvinder og mænd på arbejdsmarkedet. Den skaber en ramme, der kan anvendes på organer på nationalt plan, som handler uafhængigt for at fremme princippet om ligebehandling. Medlemsstaterne kan beslutte, at disse organer kan være de samme, som dem vedrørende arbejdsmarkedet under Rådets direktiv 2002/73/EF, og som i det tilfælde, at de skal oprettes regionalt eller lokalt, så hele deres område er dækket af sådanne ordninger.

Forslaget til direktiv fastsætter en række krav til sådanne organer i medlemsstaterne. Medlemsstaterne bestemmer selv disse organers struktur og funktion i overensstemmelse med deres nationale retstraditioner og politiske præferencer.

Kapitel IV: Afsluttende bestemmelser

De fire artikler i kapitel IV er standardbestemmelser, som findes i en lang række fællesskabsdirektiver.

Artikel 12

Denne artikel er en klassisk bestemmelse, som findes i alle tidligere fællesskabsinstrumenter om forskelsbehandling, og som omhandler medlemsstaternes overholdelse af direktivet. Ligebehandling forudsætter afskaffelse af forskelsbehandling i medfør af alle love og administrative bestemmelser, og direktivet pålægger derfor medlemsstaterne at ophæve alle sådanne bestemmelser. Som i tidligere lovgivning kræves det også i direktivet, at alle bestemmelser, der strider imod princippet om ligebehandling, skal erklæres ugyldige eller ændres, eller må kunne blive det, hvis der gøres indsigelse imod dem .

Artikel 13

Denne artikel er en standardbestemmelse, som vedrører de sanktioner, der skal anvendes ved overtrædelse af princippet om ligebehandling. Bestemmelserne er identiske med dem i tidligere direktiver på grundlag af artikel 13.

Artikel 14

Denne artikel er en standardbestemmelse om behovet for gennemsigtighed og for at orientere berørte personer om bestemmelserne på det område, direktivet dækker.

Artikel 15

I denne bestemmelse fastsættes procedurer for overvågning af og rapportering om gennemførelsen af princippet om ligebehandling. Ifølge procedurerne kræves der:

- en rapport efter gennemførelsen af direktivet, men før udløbet af den overgangsperiode, der planlægges for afviklingen af anvendelsen af kønsrelaterede aktuarmæssige faktorer inden for forsikring osv. og
- en anden rapport to år efter udløbet af overgangsperioden for kønsrelaterede aktuarmæssige faktorer og
- fortsat overvågning med rapporter hvert femte år herefter.

Virkingen af direktivet vil derfor blive nøje vurderet og enhver påkrævet tilpasning af den retlige ramme vil betids kunne foreslås.

Artikel 16

Denne bestemmelse fastsætter procedurer for gennemførelse af direktivet. Kommissionen foreslår, at medlemsstaterne generelt får en periode på to år til at gennemføre direktivet i national ret (jf. også artikel 4).

På linje med nyligt vedtaget praksis pålægger artiklen medlemsstaterne at meddele teksten til de bestemmelser, der er blevet vedtaget til at gennemføre direktivet sammen med en sammenligningstabel, som viser sammenhængen mellem bestemmelserne og direktivet.

Artikel 17

Denne bestemmelse vedrører datoen for ikrafttrædelse af direktivet.

Artikel 18

Af denne bestemmelse fremgår det, at direktivet er rettet til medlemsstaterne.

VII. ANVENDELSE I DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE SAMARBEJDSOMRÅDE

Der er tale om en tekst, som er relevant for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, og direktivet skal derfor i medfør af en afgørelse, der træffes af Det Blandede EØS-Udvalg, også gælde i de lande uden for EU, som er medlemmer af Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde.

Forslag til

RÅDETS DIREKTIV

om gennemførelse af princippet om ligebehandling af kvinder og mænd i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser

RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR -

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 13, stk. 1,

under henvisning til forslag fra Kommissionen¹⁹,

under henvisning til udtalelse fra Europa-Parlamentet²⁰,

under henvisning til udtalelse fra Regionsudvalget²¹

under henvisning til udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg²², og

ud fra følgende betragtninger:

- (1) I henhold til EU-traktatens artikel 6 bygger Den Europæiske Union på principperne om frihed, demokrati og respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder samt retsstatsprincippet, der alle er principper, som medlemsstaterne har til fælles, og respekterer de grundlæggende rettigheder, således som de garanteres ved den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, og således som de følger af medlemsstaternes fælles forfatningsmæssige traditioner, som generelle principper for fællesskabsretten.
- (2) Alle menneskers ret til lighed for loven og beskyttelse mod forskelsbehandling er en universel ret, der anerkendes i verdenserklæringen om menneskerettigheder, De Forenede Nationers konvention om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder, den internationale konvention om afskaffelse af alle former for racediskrimination og De Forenede Nationers konventioner om borgerlige og politiske rettigheder og om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder og den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, som alle medlemsstaterne har tiltrådt.
- (3) Ligestilling mellem mænd og kvinder er et grundlæggende princip i Den Europæiske Union. Artikel 21 og 23 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder forbyder enhver forskelsbehandling på grund af køn og kræver, at der sikres ligestilling mellem mænd og kvinder på alle områder.

¹⁹ EUT
²⁰ EUT
²¹ EUT
²² EUT

- (4) Det fremgår af artikel 2 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, at fremme af ligestilling er en af Fællesskabets væsentlige opgaver. Ligeledes kræves det i artikel 3, stk. 2, i traktaten, at Fællesskabet tilstræber at afskaffe uligheder og aktivt fremme ligestilling mellem mænd og kvinder på alle indsatsområder.
- (5) Kommissionen bebudede i sin meddelelse om den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden²³, at den havde til hensigt at forelægge et forslag til direktiv om forskelsbehandling på grund af køn uden for arbejdsmarkedet. Et sådant forslag er helt i overensstemmelse med Rådets beslutning 2001/51/EF af 20. december 2000 om et EF-handlingsprogram vedrørende fællesskabsstrategien for ligestilling mellem mænd og kvinder (2001-2005)²⁴, der dækker alle fællesskabspolitikkerne og har til formål at fremme ligestilling mellem kvinder og mænd ved at tilpasse disse politikker og gennemføre konkrete tiltag for at forbedre kvinders og mænds stilling i samfundet.
- (6) Det Europæiske Råd opfordrede på sit møde i Nice i december 2000 Kommissionen til at styrke ligestillingsrelaterede rettigheder ved at vedtage et forslag til direktiv om fremme af ligestilling mellem kvinder og mænd på andre områder end beskæftigelse og arbejdsliv.
- (7) Fællesskabet har vedtaget en række retlige instrumenter til at forebygge og bekæmpe forskelsbehandling på grund af køn på arbejdsmarkedet. Disse instrumenter har bevist, at lovgivning kan bruges til at bekæmpe forskelsbehandling.
- (8) Forskelsbehandling på grund af køn og chikane finder også sted uden for arbejdsmarkedet. Den form for forskelsbehandling kan være lige så skadelig og udgøre en hindring for fuldstændig og tilfredsstillende integrering af kvinder og mænd i det økonomiske og sociale liv.
- (9) Der lader navnlig til at være problemer på området for varer og tjenesteydelser. Forskelsbehandling på grund af køn bør derfor forebygges og afskaffes på det område. Som det var tilfældet med Rådets direktiv 2000/43/EF af 29. juni 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse²⁵, kan dette mål nås ved hjælp af fællesskabslovgivning.
- (10) En sådan lovgivning bør forbyde forskelsbehandling på grund af køn i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser. Tjenesteydelser bør forstås som den form for tjenesteydelser, der normalt leveres mod betaling.
- (11) Når man forbyder forskelsbehandling, er det vigtigt at overholde andre grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder, herunder beskyttelse af privat- og familielivet og transaktioner i den forbindelse og mediernes frihed og pluralisme. Forbuddet mod forskelsbehandling skal derfor gælde for adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, der er tilgængelige for offentligheden. Det skal ikke gælde for medieindhold og reklame.

²³ KOM(2000) 379 endelig udg.

²⁴ Rådets beslutning af 20. december 2000 om et EF-handlingsprogram vedrørende fællesskabsstrategien for ligestilling mellem mænd og kvinder (2001-2005), EFT L 17 af 19.1.2001.

²⁵ Rådets direktiv 2000/43/EF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse (EFT L 180 af 19.7.2000, s. 22-26).

- (12) Princippet om ligebehandling må ikke udelukke forskelle, der vedrører varer og tjenesteydelser, hvor mænd og kvinder ikke befinder sig i en sammenlignelig situation, fordi varerne og tjenesteydelserne udelukkende eller først og fremmest er beregnet for personer af det ene køn, f.eks. private klubber, eller færdigheder, som praktiseres forskelligt for de to køns vedkommende.
- (13) Anvendelse af kønsrelaterede aktuarmæssige faktorer er almindelig udbredt, for så vidt angår forsikringsydelser, selv når faktorerne ikke afspejler objektive forskelle. Anvendelse af kønsrelaterede aktuarmæssige faktorer bør derfor afskaffes for at sikre ligebehandling af mænd og kvinder. For at undgå en pludselig omlægning af markedet bør forbuddet mod anvendelse af sådanne faktorer kun gælde for nye kontrakter, der er indgået efter gennemførelsesdatoen for dette direktiv, og indføres gradvist over en tilstrækkelig lang periode. Direktivet bør derfor ikke finde anvendelse på brugen af sådanne faktorer i kontrakter, der er indgået første gang før denne dato.
- (14) Hvis medlemsstaterne benytter sig af denne overgangsperiode, bør anvendelsen af kønsrelaterede aktuarmæssige faktorer, når der beregnes præmier og ydelser i forbindelse med forsikring og andre finansielle tjenesteydelser, være tilstrækkelig gennemskuelig for forbrugeren. Derfor bør medlemsstaterne opstille, offentliggøre og jævnligt ajourføre tabeller med aktuarmæssige data som vejledning for forsikringsselskaber.
- (15) Personer, som har været udsat for forskelsbehandling på grund af køn, bør sikres den fornødne retsbeskyttelse. For at sikre en mere effektiv retsbeskyttelse bør også foreninger, organisationer og andre juridiske personer have beføjelse til, efter nærmere bestemmelser fastlagt af medlemsstaterne, enten på vegne af eller til støtte for ethvert offer for forskelsbehandling at indtræde som part i en sag uden at tilsidesætte nationale procesregler vedrørende repræsentation og forsvar i retten.
- (16) Effektiv gennemførelse af princippet om ligebehandling forudsætter passende retlig beskyttelse mod repressalier.
- (17) Reglerne om bevisbyrde bør tilpasses i tilfælde af en prima facie-sag om forskelsbehandling, og for at anvende princippet om ligebehandling effektivt skal bevisbyrden pålægges den indklagede, når der foreligger bevis for en sådan forskelsbehandling.
- (18) Medlemsstaterne bør træffe de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at alle love og administrative bestemmelser, der er i strid med princippet om ligebehandling, erklæres ugyldige eller ændres.
- (19) Medlemsstaterne bør indlede en dialog med de ikke-statslige organisationer om forskellige former for forskelsbehandling på grund af køn, og hvordan de bekæmpes.
- (20) Tilstedeværelsen af et organ eller flere organer i hver medlemsstat med kompetence til at analysere de pågældende problemer, undersøge mulige løsninger og yde ofre konkret bistand ville i sig selv give øget beskyttelse imod forskelsbehandling på grund af køn. Organet eller organerne kan være de samme som dem, der blev udpeget, for så vidt angår arbejdsmarkedet, i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/73/EF af 23. september 2002 om ændring af Rådets direktiv 76/207/EØF om gennemførelse af

princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, fremmelse samt arbejdsvilkår²⁶.

- (21) Dette direktiv fastsætter mindstekrav og giver derved medlemsstaterne mulighed for at bibeholde eller indføre gunstigere bestemmelser. Gennemførelsen af dette direktiv bør ikke tjene som begrundelse for en forringelse af de eksisterende vilkår på dette felt i de enkelte medlemsstater.
- (22) Medlemsstaterne bør fastsætte effektive sanktioner, der står i rimeligt forhold til overtrædelserne og har en afskrækkende virkning, og som iværksættes i tilfælde af handlinger, der strider mod forpligtelserne i dette direktiv.
- (23) Målene for den påtænkte handling, nemlig at sikre et fælles højt niveau for beskyttelse mod forskelsbehandling i alle medlemsstater, kan ikke i tilstrækkelig grad opfyldes af medlemsstaterne og kan derfor på grund af handlingens omfang og virkninger bedre gennemføres på fællesskabsplan ved at indføre en fælles retlig ramme; Fællesskabet kan derfor træffe foranstaltninger i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, jf. traktatens artikel 5. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. nævnte artikel, går dette direktiv ikke ud over, hvad der er nødvendigt for at nå disse mål -

UDSTEDT FØLGENDE DIREKTIV:

KAPITEL I - GENERELLE BESTEMMELSER

Artikel 1

Formål og anvendelsesområde

1. I dette direktiv fastlægges en ramme for bekæmpelse af forskelsbehandling på grund af køn i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser med henblik på gennemførelse i medlemsstaterne af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder.
2. Inden for rammerne af de beføjelser, traktaten tillægger Fællesskabet, finder dette direktiv anvendelse på alle personer i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, der er tilgængelige for offentligheden, herunder boliger, både i den offentlige og den private sektor, herunder i offentlige organer.
3. Dette direktiv må ikke udelukke forskelle, der vedrører varer og tjenesteydelser, hvor mænd og kvinder ikke befinder sig i en sammenlignelig situation, fordi varerne og tjenesteydelserne udelukkende eller først og fremmest er beregnet for personer af det ene køn, eller færdigheder, som praktiseres forskelligt for de to køns vedkommende.
4. Direktivet finder hverken anvendelse på uddannelse eller på medieindhold og reklame, navnlig reklame og fjernsynsreklame som defineret i artikel 1, litra b), i Rådets direktiv 89/552/EØF.

²⁶ EFT L 269 af 5.10.2002, s. 15.

Artikel 2

Definitioner

1. I dette direktiv anvendes følgende definitioner:
 - (a) der foreligger direkte forskelsbehandling, når en person på grund af køn behandles ringere end en anden bliver, er blevet eller ville blive behandlet i en tilsvarende situation
 - (b) der foreligger indirekte forskelsbehandling, hvis en tilsyneladende neutral bestemmelse, betingelse eller praksis vil stille personer af et køn særlig ufordelagtigt i forhold til personer af det andet køn, medmindre den pågældende bestemmelse, betingelse eller praksis er objektivt begrundet i et legitimt mål, og midlerne til at opfylde det er hensigtsmæssige og nødvendige
 - (c) der foreligger chikane, når der udvises en uønsket optræden i relation til en persons køn med det formål eller den virkning at krænke en persons værdighed og skabe et truende, fjendtligt, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima
 - (d) der foreligger sexchikane, når der udvises en uønsket optræden med seksuelle undertoner, som kommer til udtryk fysisk, verbalt eller ikke-verbalt, med det formål eller den virkning at krænke en persons værdighed og skabe et truende, fjendtligt, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima
2. Tilskyndelse til direkte eller indirekte forskelsbehandling på grund af køn bør betragtes som forskelsbehandling i henhold til dette direktiv.

Artikel 3

Princippet om ligebehandling

1. I dette direktiv forstås ved princippet om ligebehandling af mænd og kvinder, at
 - (a) der ikke må finde nogen direkte forskelsbehandling sted på grund af køn, herunder ringere behandling af kvinder på grund af graviditet og fødsel
 - (b) der må ikke finde nogen indirekte forskelsbehandling sted på grund af køn.
2. Chikane og sexchikane i henhold til dette direktiv bør betragtes som forskelsbehandling på grund af køn og derfor forbydes. En persons afvisning af en sådan adfærd eller underlæggelse må ikke lægges til grund for en beslutning vedrørende personen.

Artikel 4

Aktuarmæssige faktorer

1. Medlemsstaterne skal sikre, at anvendelsen af køn som en faktor i beregningen af præmier og ydelser i forbindelse med forsikring og lignende finansielle tjenesteydelser forbydes i alle nye kontrakter, der er indgået efter den [jf. dato i artikel 16, stk. 1].
2. Medlemsstaterne må udskyde gennemførelsen af de foranstaltninger, der er nødvendige for at efterkomme stykke 1, til senest [seks år efter datoen i stykke 1].

Hvis medlemsstaterne benytter sig af denne bestemmelse, underretter de straks Kommissionen herom. De skal opstille, offentliggøre og jævnlige ajourføre omfattende tabeller om dødelighed og forventet levetid for kvinder og mænd.

Artikel 5

Positiv særbehandling

Princippet om ligebehandling skal ikke afholde nogen medlemsstat fra at bibeholde eller vedtage særlige foranstaltninger for at forebygge eller kompensere for ulemper på grund af køn.

Artikel 6

Mindstekrav

1. Medlemsstaterne kan indføre eller bibeholde bestemmelser, som er gunstigere for beskyttelsen af princippet om ligebehandling af kvinder og mænd end bestemmelserne i dette direktiv.
2. Gennemførelsen af dette direktiv berettiger under ingen omstændigheder til at forringe det i medlemsstaterne eksisterende niveau for beskyttelse mod forskelsbehandling på de områder, der er omfattet af dette direktiv.

KAPITEL II RETSMIDLER OG HÅNDHÆVELSE

Artikel 7

Klageadgang

1. Medlemsstaterne sikrer, at enhver, der mener sig krænket, fordi princippet om ligebehandling tilsidesættes i forhold til den pågældende, kan indgive klage til retslige og/eller administrative instanser, herunder hvor de finder det hensigtsmæssigt til forligsinstanser, med henblik på håndhævelse af forpligtelserne i henhold til dette direktiv, selv efter at det forhold, hvori forskelsbehandlingen angiveligt har fundet sted, er ophørt.
2. Medlemsstaterne indfører i deres nationale retsorden foranstaltninger efter eget valg, der er nødvendige for at sikre, at der virkelig kompenseres for eller rådes bod på den krænkelse, som den forulempede person har været udsat for på grund af forskelsbehandling i henhold til dette direktiv, således at det har afskrækkende virkning og står i forhold til den forvoldte skade. En sådan kompensation eller godtgørelse begrænses ikke på forhånd ved fastsættelse af et loft.
3. Medlemsstaterne sikrer, at foreninger, organisationer og andre juridiske personer, der efter kriterierne i deres nationale ret har en legitim interesse i at sikre, at dette direktivs bestemmelser overholdes, er berettigede til - enten på vegne af eller til støtte for klageren med dennes godkendelse - at indtræde som part i klagen til retslige og/eller administrative instanser med henblik på håndhævelse af forpligtelserne i dette direktiv.
4. Stk. 1 og 3 berører ikke nationale regler om tidsfrister for anlæggelse af sager vedrørende princippet om ligebehandling.

Artikel 8

Bevisbyrde

1. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger i overensstemmelse med deres nationale retssystemer til at sikre, at det, når personer, der mener sig krænket, fordi princippet om ligebehandling tilsidesættes i forhold til de pågældende, for en domstol eller en anden kompetent myndighed fremfører faktiske omstændigheder, som giver anledning til at formode, at der er udøvet direkte eller indirekte forskelsbehandling, påhviler den indklagede at bevise, at princippet om ligebehandling ikke er blevet tilsidesat.
2. Stk. 1 er ikke til hinder for, at medlemsstaterne indfører regler for bevisførelse, som er gunstigere for klageren.
3. Stk. 1 finder ikke anvendelse i straffesager.
4. Stk. 1, 2 og 3 finder også anvendelse på sager som nævnt i artikel 7, stk. 3.

Artikel 9

Repressalier

Medlemsstaterne indfører i deres retsorden de nødvendige foranstaltninger til at beskytte enkeltpersoner mod ufordelagtig behandling eller ufordelagtige følger som reaktion på en klage eller for retsforfølgning med det formål at sikre, at princippet om ligebehandling iagttages.

Artikel 10

Dialog med ikke-statslige organisationer

Medlemsstaterne skal indlede en dialog med relevante ikke-statslige organisationer, som i overensstemmelse med national lovgivning og praksis har en legitim interesse i at bidrage til bekæmpelsen af forskelsbehandling på grund af køn med henblik på at fremme princippet om ligebehandling.

KAPITEL III ORGANER TIL FREMME AF LIGEBEHANDLING

Artikel 11

1. Medlemsstaterne udpeger et eller flere organer til fremme, evaluering og overvågning af samt til støtte for ligebehandling af kvinder og mænd uden forskelsbehandling på grund af køn. Disse organer kan indgå i organisationer, der nationalt er ansvarlige for at forsvare menneskerettighederne eller beskytte personers rettigheder, eller organer, som er ansvarlige for at gennemføre princippet om ligebehandling af mænd og kvinder, hvad angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse og forfremmelse samt arbejdsvilkår.
2. Medlemsstaterne sikrer, at de i stk. 1 nævnte organer også har kompetence til at:

- (a) give ofre for forskelsbehandling uvildig bistand til at få behandlet deres klager over forskelsbehandling under hensyntagen til ofrenes, foreningernes, organisationernes og andre juridiske personers rettigheder, jf. artikel 7, stk. 3
- (b) indlede uvildige undersøgelser af forskelsbehandling
- (c) offentliggøre uvildige rapporter og fremsætte henstillinger om ethvert spørgsmål vedrørende forskelsbehandling.

KAPITEL IV AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

Artikel 12

Overholdelse

Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at princippet om ligebehandling overholdes i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser inden for rammerne af dette direktiv, og navnlig at:

- (a) alle love og administrative bestemmelser, der strider imod princippet om ligebehandling, ophæves
- (b) alle bestemmelser, der strider imod princippet om ligebehandling, og som indgår i individuelle eller kollektive kontrakter og overenskomster, virksomheders interne reglementer og vedtægter for foreninger med eller uden lukrativt formål, erklæres eller kan erklæres ugyldige eller ændres.

Artikel 13

Sanktioner

Medlemsstaterne fastsætter de sanktioner, der skal anvendes ved overtrædelse af de nationale bestemmelser, der er vedtaget i henhold til dette direktiv, og træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at sanktionerne bliver anvendt. De iværksatte sanktioner skal være effektive, stå i rimeligt forhold til overtrædelsen og have en afskrækkende virkning.

Medlemsstaterne meddeler Kommissionen disse bestemmelser senest på den i artikel 16, stk. 1, nævnte dato og meddeler hurtigst muligt eventuelle efterfølgende ændringer.

Artikel 14

Gennemsigtighed

Medlemsstaterne påser, at de bestemmelser, der vedtages i medfør af dette direktiv, og de relevante bestemmelser, der allerede finder anvendelse, på hele deres område bringes til de berørte personers kendskab ved hjælp af alle egnede midler.

Artikel 15

Rapporter

1. Medlemsstaterne meddeler senest den [fem år efter ikrafttrædelsesdatoen] og herefter hvert femte år Kommissionen alle tilgængelige oplysninger om gennemførelsen af dette direktiv.

Kommissionen udarbejder en sammenfattende rapport, som den forelægger Europa-Parlamentet og Rådet. Kommissionen skal om nødvendigt vedlægge sin rapport forslag til ændring af direktivet.

2. Kommissionens rapport skal tage hensyn til erhvervslivets og relevante ikke-statslige organisationers synspunkter.

Artikel 16

Gennemførelse

1. Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv senest den [to år efter ikrafttrædelsesdatoen for dette direktiv]. De meddeler straks Kommissionen teksten til disse bestemmelser og en sammenligningstabel, som viser sammenhængen mellem de pågældende bestemmelser og dette direktiv.

Når medlemsstaterne vedtager disse bestemmelser, skal de indeholde en henvisning til dette direktiv, eller de skal ved offentliggørelsen ledsages af en sådan henvisning. Medlemsstaterne fastlægger reglerne for denne henvisning.

2. Medlemsstaterne meddeler Kommissionen teksten til de vigtigste nationale retsfor skrifter, som de udsteder på de områder, der er omfattet af dette direktiv.

Artikel 17

Ikrafttræden

Dette direktiv træder i kraft på dagen for offentliggørelsen i Den Europæiske Unions Tidende.

Artikel 18

Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Bruxelles, den

På Rådets vegne
Formand